

II. OSNOVNI OKVIR SURADNJE HRVATSKE S EUROPSKOM UNIJOM

UVOD

Hrvatska je, kao zemlja koja pripada zapadno-europskom kulturnom i civilizacijskom krugu, prirodno usmjerena na suradnju s europskim zemljama i na gospodarskom području. Pripadajući, tijekom povijesti, različitim političkim cjelinama koje su se oblikovale na europskom tlu, Hrvatska je bila i gospodarski dobro integrirana u Europu.

Nakon Drugog svjetskog rata, kao dio bivše Jugoslavije, Hrvatska je bila usmjerena ka istoku Europe izgrađujući politički i gospodarski sustav na kolektivističkim načelima. Time se Hrvatska udaljila od svojih zapadno-europskih korjena.

Iako je i u sklopu bivše Jugoslavije izvršen otklon od ortodoksnog komunističkog modela, posebno u gospodarstvu gdje je održan određen stupanj autonomije proizvodnih i potrošačkih subjekata, tek je po stjecanju nezavisnosti 1991. godine Hrvatska započela intenzivno graditi sustav zasnovan na načelima zapadnoeuropske tradicije. Ta su načela utvrđena Ustavom, usvojenim u prosincu 1990. godine, kojim se Hrvatska određuje kao demokratska država, u kojoj se garantira vladavina prava, zaštita ljudskih prava i sloboda, a tržišni gospodarski sustav se utemeljuje na slobodnom poduzetništvu i privatnom vlasništvu. Kako su ta načela osnova arhitekture Europske Unije, to će dinamika njihova oživotvorenja u praksi određivati dinamiku, odnosno stupanj integriranosti Hrvatske u Europsku Uniju.

Do 1991. godine, dok je Hrvatska bila dio bivše Jugoslavije, suradnja s tadašnjom Europskom Zajednicom odvijala se u okviru ugovora o suradnji i trgovini između EZ-a i Jugoslavije. Tim je ugovorom izvoz robe generalno imao preferencijalni tretman, s izuzetkom nekih osjetljivih proizvoda koji su bili na režimu uvoznih kvota, odnosno plafona. Financijska suradnja, uglavnom

usmjerena na kreditiranje izgradnje prometne infrastrukture, zasnivala se na protokolima o financijskoj suradnji a Jugoslavija je bila uključena i u PHARE program. Nakon raspada Jugoslavije 1991. godine, ugovor o suradnji je suspendiran od strane EZ-a, a prekinuta je i suradnja u okviru ostalih aranžmana. Od tada, izvoz hrvatskih proizvoda u zemlje EZ-a unilateralno je utvrđivan svake godine uredbama EZ-a. U osnovi, Hrvatska je nastavila koristiti preferencijalne aranžmane za robni izvoz iz suspendiranog sporazuma, dok je suradnja u PHARE programu prekinuta. Na financijskom području, uspostavljena je suradnja s novoosnovanom Europskom bankom za obnovu i razvoj.

TRANZICIJA, INTEGRACIJA U EU I GOSPODARSKI RAZVITAK

Hrvatska, kao malo otvoreno gospodarstvo, svoj razvitak mora temeljiti na što većoj uključenosti u međunarodnu podjelu rada. U postojećoj tripolarnoj strukturi svjetske ekonomije Hrvatska je prirodno usmjerena na integraciju u Europsku Uniju. Time će, uz opće koristi koje donosi članstvo u snažnoj i velikoj ekonomskoj integraciji, Hrvatska moći u potpunosti iskoristiti sve prednosti geografskog položaja na raskrsnici puteva između zapadne i jugo-istočne Europe te suradnje Europe i Mediterana. Integracija u Europsku Uniju, stoga je jedan od osnovnih strateških ciljeva Hrvatske.

Potpuna integracija u Europsku Uniju kao strateški dugoročni cilj, na gospodarskom planu zahtijeva radikalne promjene u strukturi i funkcioniranju gospodarstva. Te se promjene poklapaju s procesom tranzicije iz socijalsitičkog u tržišno gospodarstvo zasnovano na privatnom vlasništvu i slobodnom poduzetništvu koje je Ustavom određeno kao dominantni oblik ekonomske organizacije društva.

Prijelaz u tržišno gospodarstvo pretpostavka je integraciji u Europsku Uniju i efikasnom razvitku. Ovi procesi međusobno se podržavaju.

Hrvatska je u razdoblju nakon sticanja nezavisnosti, tj. od 1991. do danas, ostvarila značajan napredak u procesu prijelaza u tržišno gospodarstvo usprkos negativnom utjecaju rata na funkcioniranje gospodarstva koji se očituje u uništavanju, odnosno onemogućavanju korištenja dijela ljudskih i drugih gospodarskih i socijalnih resursa te u povećanju opće neizvjesnosti.

Na ukupne rezultate gospodarstva u tom razdoblju nepovoljno su utjecale i promjene nastale dezintegracijskim procesima u užoj i široj regiji koje su imale za posljedicu gubitak značajnih tradicionalnih tržišta. Osim toga, i sam proces tranzicije utjecao je na smanjenje aktivnosti u industrijama neprilagođenim tržišnoj utakmici.

U takvim okolnostima ukupna je gospodarska aktivnost mjerena, bruto domaćim proizvodom, u odnosu na predratnu 1990. godinu smanjena do 1993. za oko 30%, pri čemu je aktivnost u industriji smanjena za oko 40%. Istovremeno je stopa nezaposlenosti povećana na oko 13%. U 1994. godini trend pada BDP-a je zaustavljen te se u ovoj i slijedećim godinama očekuje dinamičan rast po osnovi između 3 i 5%.

Taj je pad, zbog ratnih okolnosti u Hrvatskoj, bio nešto jači od prosječnog pada aktivnosti u skupini zemalja koje su najviše napredovale u procesu tranzicije u tržišno gospodarstvo u koju uz Hrvatsku spadaju i Češka, Slovačka, Slovenija, Mađarska, Poljska i tzv. baltičke zemlje. Istovremeno, značajan broj zemalja u tranziciji, uglavnom veći dio zemalja nastalih raspadom bivšeg SSSR-a te zemlje ranije usko vezane na gospodarstvo SSSR-a, zabilježio je veći pad gospodarske aktivnosti od Hrvatske.

Na relativno povoljne rezultate u procesu tranzicije u Hrvatskoj utjecala je povoljnija početna pozicija, koju je obilježavala viša razina gospodarske i socijalne razvijenosti (s per capita dohotom od oko 3000 USD po tržišnom tečaju, odnosno oko 6000 USD po tečaju kupovne snage, udjelom sektora usluga u BDP-u od oko 60%, visokim udjelom u BDP-u i stupnjem diverzificiranosti

međunarodne razmjene, te prema indikatorima zdravstvene zaštite i obrazovanju i razvijenosti infrastrukture Hrvatska spada u srednje razvijene zemlje) te veća razvijenost pojedinih dijelova tržišne ekonomije, kao i čvrsta opredjeljenost za radikalnu promjenu gospodarskog sustava koja se realizirala u provedenoj gospodarskoj politici.

Dostignuti stupanj privatizacije gospodarstva, kao osnovni indikator tranzicije, pokazuje da je u Hrvatskoj u razdoblju od 1991. godine, kada je stvaranjem zakonskih i institucionalnih pretpostavki proces započeo, do 1994. znatno povećan udio privatnog sektora u stvaranju dodane vrijednosti gospodarstva. Na to upućuje i udio zaposlenosti u privatnom sektoru koji je u 1994. godini dostigao 42.4%. Kada bi se tome dodale i procjene veličine sive ekonomije koje se kreću između 16 i 22% službenog bruto domaćeg proizvoda, tada se može reći da se već sada veći dio gospodarske aktivnosti odvija u privatnom sektoru.

DOPRINOS PRIVATNOG SEKTORA BDP-u u %

	1990.	1994.
Ukupno gospodarstvo	18.8	44.9
-Industrija	0.7	35.0
-Graditeljstvo	32.8	71.5
-Poljoprivreda	64.5	89.0
-Promet	7.6	13.7
-Trgovina	12.9	81.5

Izvor: Ocjena DZMAP

Može se očekivati da će se proces privatizacije uskoro ubrzati i u sektoru velikih poduzeća, a započeo će i privatizacija u velikim javnim poduzećima u infrastrukturi, tako da će sektor poduzeća dostići očekivanu vlasničku strukturu s dominantnim privatnim vlasništvom.

Istovremeno će i financijski sektor biti najvećim dijelom privatiziran, a stvorene su zakonske pretpostavke i za privatizaciju u zdravstvu, školstvu te drugim dijelovima socijalnih usluga.

Privatni sektor širi se, osim kroz privatizaciju, i ulaskom novih poduzeća na tržište koje je potpuno liberalizirano. Broj registriranih poduzeća (od kojih jedan dio još nije aktivan) u posljednje tri godine je učetverostručen dostigavši krajem 1994. broj od oko 120 000, uglavnom malih i srednjih poduzeća. Privatni sektor, neopterećen viškovima zaposlenih i dugovima, pokazuje znatno veću efikasnost poslovanja.

Osim liberalnog pravnog okvira, taj se proces nastanka i razvitka malih i srednjih privatnih poduzeća potiče i kroz djelovanje specijalizirane agencije za garancije te kreditnim aranžmanima banaka koje podržavaju inozemne financijske institucije. Jače povezivanje s Europskom Unijom omogućilo bi povećavanje potpore tom procesu (PHARE, EBRD i dr.).

Stupanj liberalizacije tržišta roba i usluga te rada i kapitala dostigao je razinu zapadnih razvijenih tržišnih gospodarstava. Uvoz i izvoz robe i usluga je slobodan (uz nekoliko manjih izuzetaka), a cijene roba i najvećeg dijela usluga, plaće u privatnom sektoru te devizni tečaj i kamatna stopa formiraju se slobodno na tržištu. Već spomenuti režim slobodnog ulaska u sve djelatnosti (osim neki manjih iznimki) vrijedi i za inozemne ulagače koji imaju nacionalni tretman. Donijeti su anti-monopolski propisi koji će osigurati bolje funkcioniranje tržišta a u pripremi su i propisi kojima će se preuzeti međunarodni standardi što će omogućiti veću razmjenu s inozemstvom.

Članstvo u MMF-u te očekivano pristupanje GATT-u, odnosno WTO-u, znači i formalno uključivanje Hrvatske u međunarodni trgovinski i financijski sustav. U sklopu tog procesa izvršit će se daljnja liberalizacija i deregulacija trgovinskog režima, posebno u dijelu carinske zaštite vodeći računa o dostignutom stupnju razvoja i konkurentnosti gospodarstva. Na toj će se osnovi zadržati i izvjestan stupanj asimetrije u odnosima s Europskom

Unijom koji će se formalizirati u budućim sporazumima o trgovini i suradnji, odnosno o pridruživanju.

Središnji segment prijelaza u tržišno gospodarstvo je proces restrukturiranja poduzeća koji mora rezultirati povećanjem produktivnosti a time i konkurentnosti kao osnovnoj pretpostavci za rast i dostizanje razvijenih zemalja.

Uz vlasničku transformaciju koja osigurava odgovarajuću poticajnu strukturu za efikasno upravljanje i restrukturiranje privatiziranih poduzeća, poduzete su aktivnosti i na restrukturiranju velikih neprivatiziranih poduzeća, posebno velikih gubitaša i javnih poduzeća u infrastrukturi.

Taj je proces usko povezan s rehabilitacijom bankarskog sustava te razvojem tržišta kapitala. Razvijeni i dobro funkcionirajući financijski sustav nužna je pretpostavka za osiguranje kapitala potrebnog za restrukturiranje i rast poduzeća te efikasno funkcioniranje tržišnog gospodarstva.

Program Vlade za restrukturiranje poduzeća i banaka biti će podržan zajmom Svjetske banke. Osim toga, Svjetska banka će podržati i reformu državne potrošnje, uključujući i sustav mirovinskog osiguranja, kao i razvoj tržišta kapitala.

Uspješnim provođenjem stabilizacijskog programa iz listopada 1993. godine, stvoreni su stabilni makroekonomski uvjeti za proces strukturnog prilagođavanja.

Inflacija je s razine od preko 30% mjesečno u 1993. svedena na nulu u 1994, a u ovoj se godini kreće na godišnjoj razini od oko 4%. Državni je proračun nakon deficita u nekoliko prethodnih godina, u 1994. ostvario suficit u visini od oko 0.6% BDP-a. U ovoj i narednim godinama očekuje se deficit državnog proračuna ispod 1% BDP-a. Tekuća bilanca plaćanja u 1994. zabilježila je suficit u visini 0.7% BDP-a. Značajne investicijske mogućnosti u uvjetima ograničene domaće štednje uvjetovat će ostvarivanje deficita tekuće platne bilance u srednjem roku na održivoj razini od 1-2% BDP-a.

Prema osnovnim makroekonomskim indikatorima Hrvatska već sada zadovoljava gotovo sve kriterije konvergencije koje je EU postavila kao pretpostavke za ostvarenje monetarne unije kao završne točke europske integracije. Tako deficit javnog sektora u Hrvatskoj nije veći od 3% BDP-a, ukupni javni dug nije veći od 60% BDP-a a inflacija je ispod dozvoljene granice od 1.5 postotnih poena iznad prosjeka triju država s najnižom inflacijom. Niska inflacija omogućuje da i tečaj valute ostane stabilan a doprinjet će, uz ostale makroekonomske pretpostavke u srednjem roku i smanjenju kamatnih stopa u granice od 2 postotna poena iznad prosjeka triju zemalja s najnižim kamatnim stopama.

Osnovni strateški ciljevi razvoja Hrvatske također su sukladni ciljevima i mehanizmima Europske Unije koji su određeni u "White Paper-Growth, Competitiveness, Employment: The Challenges and Ways Forward into the 21st Century". Osim spomenutih kriterija konvergencije, tu se ističe razvoj informacijskog društva, transportne infrastrukture, zaštita okoliša te naročito stvaranje uvjeta za otvaranje novih radnih mjesta.

Međutim, osnovni preduvjet za punu integraciju u EU, koja pretpostavlja potpuno slobodno kretanje robe i usluga, rada i kapitala je znatno podizanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva kroz proces restrukturiranja u uvjetima makroekonomske stabilnosti. Naime, u zemlji članici EU državna ekonomska politika gubi veliki dio autonomije a potrebna prilagođavanja moraju se odvijati u realnom sektoru gospodarstva. Stoga se hrvatsko gospodarstvo mora strukturno prilagoditi, odnosno razviti tržišne mehanizme i osigurati razvoj ljudskog kapitala, kako bi se osigurala fleksibilnost nužna za ostvarenje koristi koje proizlaze iz najvišeg stupnja integracije uz minimizaciju eventualnih troškova.

Stupanj prilagođenosti postupno će se povećavati kroz suradnju u okviru ugovora o suradnji i trgovini, a zatim u okviru ugovora o pridruživanju koji osim zone slobodne trgovine, uključuje i uvođenje europskih standarda i kriterija na svim značajnim područjima gospodarskog života.

Prijelazom u tržišno gospodarstvo uloga države u gospodarstvu bitno se mijenja. Privatizacijom se bitno smanjuje njena poduzetnička funkcija koja će se zadržati samo u nekim segmentima gdje tržište nije efikasno u ponudi robe i usluga. To se odnosi na tzv. prirodne monopole kao što su prijenos električne energije, željeznička infrastruktura i sl., kao i na pojedine usluge koje tradicionalno osigurava država. Osim toga, u prijelaznom će razdoblju država imati važnu ulogu u restrukturiranju gospodarstva te u upravljanju procesom tranzicije no te će funkcije biti vremenski ograničene završetom tog procesa.

Međutim, ono što će biti trajna i najvažnija uloga države je vođenje takve makroekonomske politike koja će osigurati trajnu makroekonomsku stabilnost te osiguranje pravnog i institucionalnog okvira nužnog za normalno funkcioniranje tržišnog gospodarstva.

EKONOMSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM

Tendencije u trgovinskoj razmjeni u razdoblju 1990-1994.

Trgovinsku razmjenu Hrvatske u razdoblju 1990-1994. (tablica 3 u prilogu) obilježavaju:

- visok nivo razmjene tj. velika otvorenost gospodarstva (u 1994. udio ukupne razmjene roba i usluga u BDP iznosio je 95%)
- drastičan pad razmjene u 1991. godini (izvoz -18%, uvoz -26%) zbog ratnih okolnosti, gubitka i uništenja proizvodnih kapaciteta, prekida komunikacija te gubitka tržišta srednjoevropskih i istočnoevropskih zemalja koje su i same krenule u tržišne reforme
- oporavak razmjene u 1992. i 1993. unatoč daljnjem opadanju proizvodnje
- daljnje dinamiziranje razmjene u 1994. koje je rezultiralo preokretom višegodišnjih nepovoljnih trendova i rastom BDP

- stalni deficiti robne razmjene, osim manjeg suficita u 1992. godini, koji su u znatnoj mjeri odraz liberalizacije i deregulacije vanjskotrgovinskog režima te aprecijacije domaće valute.

Tendencije u razmjeni sa zemljama Europske Unije

Podaci o trgovinskoj razmjeni sa zemljama Europske Unije pokazuju:

- da je Europska Unija tradicionalno najvažniji trgovinski partner Hrvatske (u predratnoj 1990. godini na EU12 se odnosi 50% ukupne razmjene Hrvatske)
- pad razmjene u ratnoj 1991. bio je nešto blaži nego kod razmjene sa drugim trgovinskim partnerima
- razmjena ima tendenciju rasta pri čemu uvoz raste brže od izvoza povećavajući trgovinski deficit
- dodaju li se tri nove članice, udio Europske Unije u ukupnoj vanjskoj trgovini Hrvatske približava se 60%
- izrazito je visoka koncentracija razmjene na svega dvije zemlje, Njemačku i Italiju, koje u 1994. zajedno predstavljaju 43% ukupnog izvoza i 40% ukupnog uvoza Hrvatske.

Struktura robne razmjene

ROBNA STRUKTURA PREMA EKONOMSKOJ NAMJENI

Podaci o strukturi ukupnog izvoza i uvoza prema ekonomskoj namjeni proizvoda (tablica 4 u prilogu) pokazuju:

- dominantan udio repromaterijala i robe široke potrošnje u izvozu i uvozu
- opadanje udjela repromaterijala i posebice investicijskih proizvoda u ukupnom uvozu zbog višegodišnjeg pada ekonomske aktivnosti i investicija

- povećanje uvoza potrošnih dobara, ne samo relativno kao odraz prethodno rečenog, već i radi liberalizacije uvoza u cilju poboljšanja snabdjevenosti tržišta i povećanja konkurencije na domaćem tržištu
- da je u trgovini sa Europskom Unijom u odnosu na ukupnu razmjenu veći udio uvoza investicijskih dobara, uglavnom strojeva uključujući i automobile, te veći udio razmjene robe široke potrošnje.

ROBNA STRUKTURA PO SEKTORIMA SMTK

U trgovini sa svijetom, u izvozu i uvozu prevladavaju proizvodi viših faza prerade (sektori 5-8 SMTK) koji čine 3/4 uvoza, što inače karakterizira razmjenu razvijeni zemalja (detaljan prikaz strukture robne razmjene po proizvodima dat je u tablici 5 u prilogu).

U izvozu rastu udjeli goriva i maziva, pića, hrane te kemijskih proizvoda. U uvozu rastu udjeli strojeva (dobrim dijelom automobila i drugih prijevoznih sredstava), proizvoda klasificiranih po materijalu, pića, gotovih proizvoda (uglavnom obuće) i neraspoređenih proizvoda.

Opadanje izvoza strojeva i opreme povezano je s gubitkom "mekih" tržišta i s nedostatkom kreditne podrške te jačim utjecajem rizika na sektore s dužim proizvodnim ciklusima. Visoki porast uvoza stavke neraspoređeno, tj. komponenti i dijelova proizvoda, odraz je općeg trenda globalizacije proizvodnje.

RAZMJENA S EUROPSKOM UNIJOM

Koncentracija razmjene na proizvode viših stupnjeva obrade još je izraženija u trgovini sa zemljama Europske Unije. Naime, proizvodi skupina 5-8 predstavljaju 82% izvoza i 76% uvoza u 1994. godini. U izvozu dominiraju razni gotovi proizvodi, uglavnom finalni proizvodi tekstilne, drvne i industrije obuće koji

čine 34% izvoza u EU. Izvoz strojeva i uređaja u EU12 kreće se između 6-10% a bitno je više u EU15 (10-19%) zbog značajnog izvoza brodova u Švedsku. U uvozu dominira i raste udio strojeva i transportnih uređaja (22-33%) te neraspoređenih proizvoda tj. komponenti i dijelova (oko 10%). U ta dva sektora Hrvatska ujedno bilježi i najveće deficite.

Usluge

Značaj uslužnog sektora u ekonomskim odnosima s inozemstvom ilustrira činjenica da izvoz usluga u 1994. iznosi 54% vrijednosti robnog izvoza, odnosno 16% BDP-a, te da suficit u razmjeni nefaktorskih usluga pokriva veći dio deficita u robnoj razmjeni. Turizam je najveći neto izvoznik usluga. Nakon drastičnog pada aktivnosti na ispod 20% predratnog broja noćenja u 1991. godini, turizam se oporavlja tako da je, unatoč činjenici da je ogroman dio turističkih kapaciteta Dalmacije i otoka još uvijek van funkcije, u 1994. godini ostvaren ukupni devizni priljev od turizma 1.4 mlrd. USD (875 mil. USD neto). Najveći broj turista u Hrvatsku dolazi iz zemalja Europske Unije, posebice iz Njemačke i Italije.

Transferi

Pored usluga transferi su suficitarna stavka tekućeg računa platne bilance. Najveći dio priliva odnosi se na mirovine ostvarene u inozemstvu ili doznake članovima obitelji hrvatskih državljana koji rade u inozemstvu, uglavnom u zemljama Zapadne Europe, a najviše u Njemačkoj. Posljednjih godina došlo je i do porasta priliva službenih transfera.

Kapitalne transakcije, devizne rezerve, vanjski dug

1. *Unatoč liberalnom tretmanu, strana ulaganja su još uvijek zadržana. U 1994. godini u platnoj bilanci NBH evidentirano je svega oko 100 mil. USD stranih ulaganja. Međutim, prema evidenciji Registra stranih ulaganja koji se vodi pri Ministarstvu gospodarstva u razdoblju 1992-1994. evidentirano je ukupno 1.5 mlrd. DEM stranih ulaganja od čega je u novcu svega 25%, dok je preostalih 75% u stvarima i pravima. Pri tome je najveći udio ulagača iz zapadnoeuropskih zemalja, naročito iz Njemačke (36%) i Austrije (14%).*
2. *Punopravno članstvo Hrvatske u MMF i Svjetskoj banci i postignuti rezultati u makroekonomskoj stabilizaciji gospodarstva omogućili su sređivanje financijskih odnosa s međunarodnim financijskim institucijama i dijelom vjerovnika.*

Početakom 1995. godine postignut je sporazum o reprogramu dugova prema vjerovnicima-vladama zemalja članica Pariškog kluba a u tijeku su pregovori o reprogramu duga prema komercijalnim kreditorima (Londonski klub). To će omogućiti normalan pristup hrvatskog gospodarstva komercijalnom kapitalu.

3. *Od državnog osamostaljenja 1991., kada je ostala bez pripadajućeg dijela deviznih rezervi bivše SFRJ, Hrvatska je do kraja 1994. godine, kao rezultat suficita u tekućoj i kapitalnoj bilanci, akumulirala 2.3 mlrd. USD ukupnih deviznih rezervi što pokriva oko 4 mjeseca uvoza roba i usluga.*

Ukupni alocirani vanjski dug Hrvatske koncem 1994. godine iznosi 2.8 mlrd. USD. To predstavlja 20% bruto domaćeg proizvoda, odnosno 43% godišnjeg izvoza roba i usluga što ukazuje na relativno umjerenu zaduženost zemlje.

Institucionalni okviri ekonomskih odnosa sa inozemstvom

Hrvatska ima liberalan vanjsko-trgovinski režim. Svega 1% izvoznih, odnosno 2.7% uvoznih pozicija je na režimu kontingenata dok je 1.5% roba na režimu dozvola. Za obavljanje vanjskotrgovinskih poslova nije potrebna posebna registracija. Postojeći sustav zaštite obilježava:

- *relativno niska carinska zaštita s velikom disperzijom carinskih stopa*
- *relativno visoka vancarinska zaštita kroz posebnu uvoznju pristojbu i prelevmane.*

U sklopu prilagođavanja sustava zaštite pravilima GATT-a, odnosno WTO-a, Carinski zakon i Zakon o carinskoj tarifi uskladit će se sa standardima razvijenih zemalja kroz promjene u pravcu:

- *uvođenja kombinirane nomenklature (8 cifara) usklađene sa Europskom Unijom,*
- *tarifikacije instrumenata vancarinske zaštite (posebne uvozne pristojbe, pristojbe za carinsku evidenciju) u jedan instrument tj. carinsku stopu,*
- *smanjivanja broja carinskih stopa s perspektivom uvođenja jedinstvene stope zaštite,*
- *snižavanje razine ukupne zaštite.*

Novim propisima o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima s inozemstvom Hrvatska je značajno deregulirala devizni režim. Uvedena je puna konvertibilnost tekućih i djelomična konvertibilnost kapitalnih transakcija, a formiranje tečaja prepušteno je slobodnom tržištu. Pravne osobe mogu slobodno uzimati kredite u inozemstvu.

Sustav stranih ulaganja je također vrlo liberalan. Zakon o trgovačkim društvima i porezno zakonodavstvo osiguravaju strancima nacionalni tretman. Transfer dobiti i uloženog kapitala je slobodan i zajamčen Ustavom.

Tablica 1.
HRVATSKA

	OSNOVNI GOSPODARSKI POKAZATELJI				
	1990.	1991.	1992.	1993.	1994.
Stanovništvo (000)	4.770	4.789	4.782	4.779	4.779
BDP (mil HRK)	286.378	425.510	2.725.994	44.814.020	84.045.570
Nominalni BDP (mil USD), prosječni tečaj(1)	25.343	12.828	9.151	12.490	14.025
Nominalni BDP po stanovniku (USD) (1)	5.313	2.679	1.914	2.674	2.935
Realni BDP (stopa rasta %)		(15.5)	(12.3)	(3.2)	0.8
Indeks cijena na malo (krajem razdoblja)	236.4	349.5	1.037.3	1.149.7	97.0
Državni proračun, deficit/suficit (% BDP)		(4.6)	(0.6)	(0.8)	0.6
Stopa nezaposlenosti			12.9	12.8	12.6
Industrijska proizvodnja (stopa rasta)	(11.3)	(28.5)	(14.6)	(5.9)	(2.7)
Platna bilanca(2) (mil USD)					
Izvoz (f.o.b.)	4.020	3.292	4.597	3.904	4.260
Uvoz (c.i.f.)	5.188	3.838	4.461	4.666	5.229
Trgovinska bilanca	(1.168)	(536)	137	(763)	(969)
Bilanca tekućih transakcija	1.053	(589)	823	104(3)	103(3)
Vanjski dug, krajem godine(4) (mil USD)		2.771	2.627	2.486	2.822
Udjeli (%)					
Dug/BDP		21.6	28.7	19.9	20.1
Dug/izvoz roba i usluga		60.7	43.0	43.5	43.1
Devizne rezerve, ukupne, kraj god. (mil. USD)		201	669	1.329	2.307
Tečaj, god.prosjek NBH (HRK/USD)	0.0113	0.0332	0.2979	3.5879	5.9926
Turizam (mil USD)					
priliv	1.704	300	543	832	1.427
odliv	729	231	158	298	552

Izvori podataka: *Državni zavod za statistiku, Narodna banka Hrvatske,
Državni zavod za makroekonomske analize i prognoze.*

Napomena: (1) *po službenom tečaju NBH*
 (2) *1990. i 1991. novonastale države na teritoriju bivše SFRJ nisu uključene*
 (3) *nove serije*
 (4) *nealocirani dug bivše SFRJ nije uključen*

Tablica 2.
PLATNA BILANCA REPUBLIKE HRVATSKE

- mil USD

	1991.	1992.	1993.*	1994.*
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE	-589	329	104	103
1. Roba	-536	-303	-763	-969
1.1. Izvoz f.o.b.	3292	3127	3904	4260
1.2. Uvoz c.i.f.	-3828	-3430	-4666	-5229
2. Usluge	37	365	632	738
2.1. Priliv	1276	1432	1807	2293
2.2. Odliv	-1239	-1067	-1174	-1555
- turizam, neto	69	385	533	875
- promet, neto	151	107	179	120
3. Dohodak kapitala neto	-101	-168	-141	-124
4. Jednostrani transferi neto	11	435	376	459
- službeni, neto	18	44	250	235
- privatni, neto	-7	391	126	224
B. KAPITALNE TRANSAKCIJE	-457	-220	270	584
1. Strana ulaganja	0	16	74	98
2. Ostali kapital	-457	-236	195	486
2.1. Sredstva	-370	-172	44	242
2.1.1. Banke	18	-301	-211	-190
2.1.2. Ostali sektori	-388	129	255	431
2.2. Obveze	-87	-64	151	244
2.2.1. Monetarne vlasti			-24	108
2.2.2. Javni sektor	-323	-150	-8	-5
2.2.3. Banke	177	22	106	124
2.2.4. Ostali sektori	59	14	77	16
C. NETO GREŠKE I PROPUSTI	1046	58	72	106
D. DEVIZNE REZERVE (povećanje -)	0	-167	-446	-793

Izvor: NBH

* nova serija (iz transfera isključen dio otkupa odnosno dio prodaje efektivne građanima koji je u neto iznosu uključen u stavku "ostala sredstva - neto" - privatni sektor u kapitalnim transakcijama).

Tablica 3.
ROBNA RAZMJENA HRVATSKE 1990.-1994.

	1990.	1991.	1992.	1993.	1994.
HRVATSKA - ukupno					
izvoz (000 USD)	4.019.601	3.292.113	4.597.492	3.903.818	4.260.374
uvoz (000 USD)	5.187.854	3.828.253	4.460.729	4.666.365	5.229.283
saldo (000 USD)	(1.168.253)	(536.140)	136.763	(762.547)	(968.909)
indeksi izvoza		81.9	139.7	84.9	109.1
indeksi uvoza		73.8	116.5	104.6	112.1
EU 12					
izvoz (000 USD)	2.211.843	2.017.046	1.966.140	2.087.325	2.215.246
uvoz (000 USD)	2.464.938	1.902.910	1.862.686	2.251.153	2.554.895
saldo (000 USD)	(253.095)	114.136	103.454	(163.828)	(339.649)
indeksi izvoza		91.2	97.5	106.2	106.1
indeksi uvoza		77.2	97.9	120.9	113.5
udio u RH (izvoz RH=100)	55.0	61.3	42.8	53.5	52.0
udio u RH (uvoz RH=100)	47.5	49.7	41.8	48.2	48.9
EU 15					
izvoz (000 USD)	2.407.038	2.162.353	2.414.683	2.245.092	2.530.555
uvoz (000 USD)	2.848.949	2.144.541	2.118.316	2.630.337	2.996.112
saldo (000 USD)	(441.911)	17.812	296.367	(385.245)	(465.557)
indeksi izvoza		89.8	111.7	93.0	112.7
indeksi uvoza		75.3	98.8	124.2	113.9
udio u RH (izvoz RH=100)	59.9	65.7	52.5	57.5	59.4
udio u RH (uvoz RH=100)	54.9	56.0	47.5	56.4	57.3

Izvor: podaci DZS obrađeni u DZMAP

Tablica 4.
STRUKTURA IZVOZA I UVOZA PO EKONOMSKOJ NAMJENI

1994.	HRVATSKA - ukupno		HRVATSKA - EU 12		HRVATSKA - EU 15	
	IZVOZ	UVOZ	IZVOZ	UVOZ	IZVOZ	UVOZ
UKUPNO	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Proizvodi za reprodukciju	48.7	56.0	47.8	46.4	46.1	47.7
Proizvodi za investicije	12.4	17.2	5.8	21.1	11.8	21.6
Proizvodi za široku potrošnju	38.9	26.8	46.4	32.5	42.2	30.7
1993.	HRVATSKA - ukupno		HRVATSKA - EU 12		HRVATSKA - EU 15	
	IZVOZ	UVOZ	IZVOZ	UVOZ	IZVOZ	UVOZ
UKUPNO	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Proizvodi za reprodukciju	50.6	58.9	47.3	47.5	48.6	49.6
Proizvodi za investicije	9.0	16.0	6.0	21.2	6.3	21.8
Proizvodi za široku potrošnju	40.4	25.0	46.7	31.4	45.1	28.6

Izvor: DZS

Tablica 5.
STRUKTURA IZVOZA I UVOZA PO SEKTORIMA SMTK

1994.	RH 1994. IZVOZ	RH 1994. UVOZ	RH-EU 12 1994. IZVOZ	RH-EU 12 1994. UVOZ	RH-EU 15 1994. IZVOZ	RH-EU 15 1994. UVOZ
UKUPNO	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
0 Proiz. za hranu	9.3	9.5	3.8	7.3	3.8	7.6
1. Pića i duhan	1.6	1.2	0.4	1.2	0.5	1.2
2. Sirov. osim goriva	5.0	2.9	6.5	1.8	6.3	1.8
3. Goriva i maziva	9.1	11.3	6.8	3.2	6.4	3.3
4. Ulja i masti	0.2	0.2	0.1	0.2	0.1	0.3
5. Kemijski proizvodi	12.8	10.3	10.7	10.6	9.7	10.6
6. Proiz. klas. po mat.	15.3	15.3	15.5	13.1	15.0	13.6
7. Stroj. i tr. uređ.	17.2	26.1	10.3	31.5	16.0	32.6
8. Raz. got. proizvodi	29.5	14.8	45.8	20.8	42.1	20.0
9. Neraspoređeno	0.1	8.2	0.1	10.4	0.1	9.1

1992.	RH 1992. IZVOZ	RH 1992. UVOZ	RH-EU 12 1992. IZVOZ	RH-EU 12 1992. UVOZ	RH-EU 15 1992. IZVOZ	RH-EU 15 1992. UVOZ
UKUPNO	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
0 Proiz. za hranu	10.0	10.5	7.8	4.9	6.7	4.8
1. Pića i duhan	2.4	1.2	0.5	0.3	0.4	0.3
2. Sirov. osim goriva	6.2	5.9	9.6	2.8	8.4	3.0
3. Goriva i maziva	8.6	9.6	5.6	1.0	5.3	1.0
4. Ulja i masti	0.1	0.5	0.0	0.6	0.0	0.6
5. Kemijski proizvodi	13.0	15.1	10.0	16.8	8.3	16.6
6. Proiz. klas. po mat.	17.8	18.1	20.0	15.1	17.3	16.1
7. Stroj. i tr. uređ.	18.5	16.3	6.2	18.5	18.9	20.6
8. Raz. got. proizvodi	22.7	16.0	40.1	27.6	34.3	26.1
9. Neraspoređeno	0.6	6.8	0.4	12.3	0.3	10.9

1990.	RH 1990. IZVOZ	RH 1990. UVOZ	RH-EU 12 1990. IZVOZ	RH-EU 12 1990. UVOZ	RH-EU 15 1990. IZVOZ	RH-EU 15 1990. UVOZ
UKUPNO	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
0 Proiz. za hranu	7.1	13.9	7.6	9.0	7.5	9.1
1. Pića i duhan	0.6	0.8	0.7	0.7	0.6	1.1
2. Sirov. osim goriva	5.1	5.9	7.3	3.5	7.3	3.7
3. Goriva i maziva	5.0	16.9	6.3	1.0	6.5	1.0
4. Ulja i masti	0.1	0.5	0.0	0.7	0.0	0.7
5. Kemijski proizvodi	11.4	12.6	9.8	17.8	9.4	17.0
6. Proiz. klas. po mat.	16.7	12.0	18.0	15.1	18.4	16.2
7. Stroj. i tr. uređ.	23.9	18.4	9.2	21.6	9.5	22.2
8. Raz. got. proizvodi	29.8	13.9	41.0	21.7	40.6	21.3
9. Neraspoređeno	0.2	5.2	0.1	8.8	0.1	7.6

Izvor: podaci DZS obrađeni u DZMAP